

Лекція 5. Інноваційні методи навчання у вищій школі

Загальна характеристика інноваційних методів навчання: сутність та види.

Закон України «Про вищу освіту» серед основних завдань вищих навчальних закладів передбачає «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності». Крім того, більшість законодавчих документів, національних програм стосовно вищої освіти наголошують на недопущенні зниження якості освіти, падінні рівня знань, моральному старінні методів і методик навчання. Саме суспільне консенсусне розуміння того, що освіта – це один із головних факторів цивілізаційного, економічного розвитку держави, дає сьогодні поштовх до стратегічного вирішення завдань і забезпечення системного реформування національної вищої школи, адекватної модернізації та інтеграції її до європейського економічного, культурного, інформаційного простору. З огляду на сказане вважаємо, що у сучасному освітньому процесі проблема інноваційних методів навчання залишається однією із актуальних у світовій педагогічній і науково-дослідній діяльності. Однак в умовах трансформаційних змін у вищій школі потребують постійного ретельного вивчення та науково-практичного обґрунтування питання: кращого досвіду інноваційної освітньої діяльності; характеристики змісту інтерактивних форм навчання, специфіки їх використання у вищих навчальних закладах; індивідуалізовані, командні, проектні технології отримання знань, інформаційно-комунікаційні засоби навчання, онлайн-освіта та інші нововведення.

Згідно із науковими положеннями загальноприйняті методи викладання можна класифікувати за такими ознаками: види навчальних робіт студентів (усні, письмові; аудиторні, самостійні, позааудиторні); загальні (колективні, групові, індивідуальні та ін.); джерело одержання знань і формування навичок і вмінь (лекція, аналіз документа, робота із законодавчою базою, використання наочних засобів, інтернет-ресурсів тощо); ступінь самостійності та характер участі студентів у освітньому процесі (активні, інтерактивні, пасивні); рівень усталеності та новизни (традиційні, класичні, нестандартні, новаторські), авторство (оригінальні, авторські, загальні, дидактичні) та ін. У сучасній

методиці викладання найбільш прийнятною виявилася класифікація, побудована на дієвому підході до навчання. Згідно з нею існують методи: а) які забезпечують опанування навчального предмета (словесні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні); б) які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, пошук і дослідження, експерименти, конкурси, вікторини тощо); в) методи контролю і самоконтролю у навчальній діяльності (опитування, залік, іспит, контрольна робота, тестові завдання, питання для самоконтролю, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи)

Інтерактивні методи, форми і прийоми в освітній діяльності ЗВО

Сьогодні широкого поширення набувають активні та інтерактивні методи навчання. Використання інтерактивних методів навчання забезпечує цілковите занурення студентів у навчальний процес та є основним джерелом навчання. Радикальною відмінністю традиційного та інтерактивного навчання є те, що студент не тільки поповнює та зміцнює свої знання, але також доповнює та «конструює» нові. Інтерактивні методи навчання дозволяють організувати навчальний процес таким чином, що всі студенти однаково беруть участь у пізнавальному процесі, кожен із них сприяє навчанню інших, студенти обмінюються інформацією та ідеями. Такі відносини дозволяють студентам не тільки опанувати знання, але й розвивати комунікативні навички: вміння слухати інших, оцінювати різні точки зору, брати участь у дискусіях, приймати спільні рішення, розвивати толерантність тощо. При інтерактивному навчанні студенти беруть активну участь у навчальній діяльності, моделюють професійні ситуації, виконують творчі та дослідницькі завдання, ведуть обговорення з іншими студентами, навчаються обґрунтовувати свою точку зору та наводити аргументи, розробляють стратегії ефективної поведінки в різних ситуаціях. Основним завданням викладача є створення умов для активної та ініціативної діяльності студентів. Інтерактивні методи здатні викликати інтерес студентів, вони заохочують активну участь кожного в навчально-виховному процесі,

звертаються до почуттів кожного учасника, сприяють ефективному засвоєнню матеріалу, мають багатогранний вплив на студентів, дозволяють надавати відгуки, формувати життєві навички та сприяють зміні поведінки [3]. Таким чином, характерними рисами інтерактивного навчання є [3]: – обов'язкова наявність зворотного зв'язку; – більша автономія та ініціатива студентів; – співробітництво всіх учасників навчального процесу; – проблемний та рефлексивний характер навчання. Переваги інтерактивних методів та їх значимість представлені в табл. 1.1. Тому застосування інноваційних та інтерактивних методів викладання стає одним із основних елементів освітнього маркетингу. При цьому набір інноваційних методів, використання яких сприятиме ефективнішому опануванню матеріалу, кращому його розумінню, буде варіюватися в межах вивчення конкретних дисциплін студентами різних напрямів підготовки, залежно від специфіки ВНЗ та країни в цілому.

Переваги інтерактивних методів та їх значимість (складено на основі [3, 4])

https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2020/03/20/saher_4_2018.pdf

Переваги інтерактивних методів	Значимість інтерактивних методів
<ul style="list-style-type: none"> – забезпечують більшу взаємодію студентів з викладачами та іншими студентами, – створюють умови для домінування діяльності студентів у навчальному процесі; – сприяють формуванню навичок; – дозволяють організувати навчальний процес за власним бажанням; – стимулюють співпрацю, а не конкуренцію; – є привабливими і можуть бути адаптовані до різних стилів навчання 	<ul style="list-style-type: none"> – стимулюють активну участь; – допомагають розвивати аналітичне мислення студентів; – дозволяють забезпечити кращу реалізацію знань та навичок; – стимулюють творчий потенціал; – розвивають критичне мислення студентів; – стимулюють відповідальність; – забезпечують розвиток «групової» культури, співпраці, взаємодопомоги

Отже,

Інтерактивне навчання – навчання, занурене у спілкування, діалогове навчання:

$$\text{ІАН} = \text{активність} + \text{співпраця}$$

Основні характеристики інтерактивного навчання:

- ∞ за короткий час опанується великий обсяг нового матеріалу;
- ∞ включеність та активність: у роботі задіяні всі слухачі, відпрацьовується вміння працювати у групі (команді);
- ∞ наявність партнерських відносин суб'єктів навчання;

- ∞ формується позитивне ставлення до опонента; навички толерантного спілкування, кожен має можливість пропонувати свою думку;
- ∞ створення комфортних та сприятливих умов навчання;
- ∞ спеціальна організація та різноманітність форм роботи;
- ∞ розвиток ініціативності студента;
- ∞ розвиток здібності самостійно приймати рішення, знаходити нестандартні варіанти розв'язання виховних особистісно орієнтованих ситуацій;
- ∞ хід та результат професійної підготовки набуває особистісно орієнтованого значення для всіх учасників навчального процесу;
- ∞ майбутній фахівець відчуває власну успішність, набуває статусу суб'єкту взаємодії, приймає участь в процесі навчання на засадах власної освітньої траєкторії.

Інтерактивні методи:

аудіовізуальний метод навчання;

Концепція методу реалізується у формі аудіовізуальних курсів, електронних підручників, комп'ютерних тестових завдань, тренінгів і практичних посібників для індивідуального та дистанційного навчання, відеозапису різних форм навчання з метою аналізу та обговорення дій учасників навчального процесу. Ефективність методу визначається не лише мінімальними витратами навчального часу, але й економією зусиль студентів і викладачів під час аудиторного заняття. За умови презентації матеріалів навчальних дисциплін у вигляді навчальних фільмів, CD, мультимедійних пікетів до кожної теми курсу, здійснення контролю знань за допомогою комп'ютерної техніки процес навчання значно виграє як у кількісних, так і якісних показниках.

брейнстормінг («мозковий штурм»);

«Мозкова атака» (брейнстормінг від англ. brain storming) – це метод організації спільної групової та творчої роботи в аудиторії з метою підвищити розумову активність учасників і знайти плідні ідеї, конструктивні рішення, розв'язання складних проблем або нестандартних ситуацій. Суть цього методу

активного навчання полягає в тому, що для обговорення конкретної проблеми група учнів ділиться на дві підгрупи: генератори ідей і критики. Генератори ідей висловлюють всі ідеї щодо вирішення даної проблеми, які тільки спадають їм на думку. Після завершення роботи підгрупою генераторів ідей до роботи приступає підгрупа критиків. Вона аналізує, оцінює, синтезує запропоновані ідеї, вибирає ті, які забезпечують вирішення проблеми. Суть цього методу полягає спочатку в чіткому формулюванні навчального питання чи проблеми, а потім у пошуку варіантів оптимальної відповіді на основі використання знань студентів, врахування їх точок зору і ступеня професійної підготовленості. Для проведення заняття складається сценарій, відбираються навчальні питання проблеми, готуються точні відповіді на питання, а також готуються питання, які допомагають викладачу виводити студентів на вирішення проблеми. У процесі «мозкової атаки» аналізуються пропозиції учасників щодо шляхів вирішення проблеми. Наприкінці обирається оптимальний варіант вирішення проблеми. Основні принципи «мозкової атаки»: 1) не критикувати; 2) стимулювати будь-яку ініціативу; 3) прагнути до найбільшої кількості ідей; 4) дозволяється змінювати, комбінувати, покращувати висунені ідеї.

діалог Сократа (Сократів діалог);

«Сократів діалог» – у його основі лежить метод Сократа, який формує вміння грамотно ставити запитання, спрямовувати діалог, складати його алгоритм, передбачати можливі варіанти відповідей і заздалегідь готувати варіанти наступних ланцюжків запитань. Метод стимулює творче (аналітичне і синтетичне) мислення, самостійний пошук відповідей, навчає логічно вибудовувати ланцюг запитань, які наближають до остаточної відповіді.

«дерево рішень»;

«Дерево рішень» – простий практичний спосіб зважити переваги і недоліки різних варіантів дій, рішень тощо. Плюси і мінуси фіксуються у спеціальних таблицях, розміщених в аудиторії.

Варіант 1: + -.

Варіант 2. + -

Варіант 3. + -

Студенти підвищують свою компетентність, аналізуючи та оцінюючи альтернативні варіанти розв'язання проблеми та прогнозуючи наслідки кожного з них. У цьому їм допомагають робочі запитання, які формулює як викладач, так і самі студенти. Вміння поставити правильні запитання – запорука всебічної та об'єктивної оцінки можливих варіантів рішень.

ділова (рольова) гра;

Ігровий метод – це метод, в якому навчання здійснюється через пошук оптимального варіанту вирішення проблеми. На першому етапі викладач фіксує проблему. На другому – студенти розділяються на конкуруючі групи та шукають рішення проблеми. Третій етап – останній, на якому студенти мають публічно захистити розроблені рішення. Таким чином, ігрові проекти забезпечують високу активність студентів на заняттях, формують навички розроблення шляхів вирішення проблемної ситуації, а також розвинути гнучкість прийняття рішень. До ігрових методів відносять: – ділові ігри; – рольові ігри.

Ділова гра є один із найбільш популярних серед студентів видів навчальної роботи, адже побудований на творчості, змагальності, колективній співпраці. Але ефективність цього методу визначається якістю попередньої підготовки викладача і студентів. Основна мета будь-якої ділової гри полягає у створенні ситуації, максимально наближеної до реальної, в якій студент повинен виконати необхідні професійні дії, правильно застосувати набуті знання, виявити навички роботи з клієнтами, колегами, а також вміння працювати з нормативними документами. Сценарій гри готує, як правило, сам викладач, але за певних умов може розроблятися студентом або кількома студентами (наприклад, це може бути спеціальний проект). Щодо можливих ролей у ділових іграх, то перелік її учасників визначається залежно від її характеру, змісту і призначення.

«займи позицію»;

«Займи позицію» – методичний прийом, який допомагає визначитись із власною позицією у професійних дискусіях, особливо під час вирішення проблемних питань та конфліктних ситуацій. Спочатку формулюється дискусійне запитання, яке передбачає протилежні відповіді. Відповідаючи на запитання, студенти навчаються добирати і висловлювати слушні аргументи на захист своєї позиції перед однокурсниками та викладачем. Рекомендується застосування цього прийому на початку дебатів, колоквиумів, семінарських занять.

коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників;

Метод коментування або практичного навчання – це один із перспективних напрямків сучасної освіти, оскільки забезпечує організацію самонавчального середовища. Цей метод навчання дозволяє студентам ефективно вирішувати проблеми навчально-тренувальної роботи. Він реалізується в групі студентів. Під час спільної роботи над практичноорієнтованою проблемою студенти розробляють власний шлях до її комплексного вирішення, обґрунтовують це рішення та презентують свої пропозиції.

майстер-класи;

Майстер-клас – метод навчання та конкретне заняття із вдосконалення практичної майстерності, що проводиться фахівцем в певній галузі творчої діяльності для осіб, які, зазвичай, вже досягли достатнього рівня професіоналізму в цій сфері діяльності. Майстер створює атмосферу відкритості, доброзичливості, співтворчості у спілкуванні. Майстер працює разом з усіма, майстер дорівнює учаснику майстер-класу в пошуку знань і способів діяльності.

метод аналізу і діагностики ситуації;

Ситуаційний аналіз полягає в тому, що слухачі, ознайомившись з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й надають свої ідеї й рішення в дискусії з іншими слухачами.

Залежно від характеру висвітлення матеріалу використовуються ситуацій-ілюстрації, ситуацій-оцінки й ситуацій-вправи.

Ситуація-Ілюстрація містить у собі приклад з управлінської практики (як позитивний, так і негативний) і спосіб рішення ситуації.

Ситуація-Оцінка являє собою опис ситуації й можливе вирішення в готовому виді: потрібно тільки оцінити, наскільки воно правомірно й ефективно.

Ситуація-Вправа полягає в тому, що конкретний епізод управлінської діяльності підготовлений так, щоб його рішення вимагало яких-небудь стандартних дій, наприклад розрахунку нормативів, заповнення таблиць, використання юридичних документів і т.д.

Ситуаційний аналіз включає метод аналізу конкретних ситуацій, метод «кейз-стаді», метод «інциденту», розбір ділової кореспонденції («баскет – метод»).

Аналіз конкретних ситуацій – традиційний аналіз конкретних, ситуацій, що включає глибоке й детальне дослідження реальної або імітованої ситуації.

Використання методу аналізу конкретних ситуацій дозволяє вирішити наступні навчальні цілі: розвиток аналітичного мислення, застосування аналізу в динаміку; оволодіння практичних навичок роботи з інформацією: вичленовування, структурування й ранжирування по значимості проблем; вироблення управлінських рішень; освоєння сучасних управлінських і соціально-психологічних технологій; розширення комунікативної компетентності; формування здатності вибору оптимальних варіантів ефективної взаємодії з іншими людьми; стимулювання інновації; підвищення мотивації до навчання теорії проблеми.

метод інтерв'ю (інтерв'ювання);

Метод інтерв'ю (інтерв'ювання). Допоміжний метод формування і відпрацювання практичних навичок спілкування з клієнтом, який найчастіше реалізується у формі бесіди. Під час навчального інтерв'ю студент вчиться ставити запитання клієнтові, фіксує відповіді на свої, як правило, заздалегідь підготовлені запитання, формулює ситуаційні запитання. Для письмового

інтерв'ю слід підготувати анкету або запитальник. Окрім розглянутих методів, прийомів і форм роботи, у навчальному процесі вельми ефективними є також: дискусії із запрошенням фахівців; публічні виступи на задану тему (імпровізація); цільове спостереження за якимось процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або заданим параметрам (моніторинг); аналіз і діагностика ситуації; на їхній основі – прогнозування; тлумачення (в усіх його різновидах) та коментування; оцінка (або самооцінка) дій учасників; аналіз помилок, колізій, казусів та ін.

метод проектів;

Суть методу проектів реалізує диференційований, індивідуально-творчий та активно-дієвий підходи у навчанні. Проект може мати дослідницький, пошуковий, творчий (креативний), прогностичний, аналітичний та ігровий характер. Основу проектного методу складає орієнтація на інтереси і побажання учасників. Автором проекту як спеціального навчального завдання може бути як викладач, так і студент (якщо він висловлює свою пропозицію). Оскільки проект планується та реалізується студентом самостійно або групою студентів, метод цей забезпечує сприятливі умови для активізації їхньої відповідальності, формування партнерських стосунків між виконавцями проекту та викладачем. Цей метод полягає у: – стимулюванні інтересу студентів до визначеної проблеми; – оволодінні студентами необхідними знаннями і навичками для її вирішення; – організації проектної діяльності щодо вирішення проблеми; – практичному застосуванні отриманих результатів. Для навчання дорослих найбільш цікавими є: 1. Інформаційні проекти, спрямовані на збір інформації про якийсь об'єкт, явище; передбачають ознайомлення учасників проекту з цією інновацією, її аналіз і узагальнення фактів, призначених для широкої аудиторії. Такі проекти часто інтегруються в дослідницькі проекти і стають їх органічною частиною, модулем. 2. Прикладні (практико-орієнтовані) проекти, які відрізняє чітко визначений із самого початку результат діяльності його учасників. Цей результат обов'язково орієнтований на соціальні інтереси самих учасників. Такий проект вимагає ретельно продуманої структури, сценарію діяльності його

учасників з визначенням функцій кожного з них, чітких висновків, тобто оформлення результатів проектної діяльності і участі кожного в оформленні кінцевого продукту.

моделювання;

Незалежно від її характеру, змісту і призначення. 2. Поведінкове моделювання – це універсальний метод дослідження будь-яких об'єктів та явищ на їхніх аналогах (моделях) з метою вивчення їхніх характеристик, прогнозування дій і наслідків, пошуку оптимального варіанта тощо; це метод навчання міжособистісних навичок та професійної поведінки. За допомогою певної абстрактної або матеріальної моделі, наочної або вербальної можна не лише відтворити певні властивості предмета або явища, а й детально розглянути його компоненти, загальну структуру, систему внутрішніх і зовнішніх зв'язків, функціональні параметри. Метод здійснюється в такій послідовності: 1) представлення моделі професійної поведінки, яка повинна бути вивчена; 2) найбільш точне відтворення запропонованої поведінкової моделі; 3) зворотний зв'язок, що вказує на ступінь успішності освоєння відповідної поведінки. Модель поведінки повинна відповідати реальним професійним ситуаціям, щоб майбутні фахівці мали можливість максимально занурюватися у професійну діяльність та швидко адаптуватися до певних умов. Наприклад, студент може розвивати навичками проходження співбесіди, управління конфліктами або надзвичайними ситуаціями, обговорення перспектив кар'єрного зростання тощо. У процесі викладання моделі доцільно унаочнити за допомогою різних засобів (схем, графіків, малюнків, графічних та віртуальних зображень, наприклад за допомогою комп'ютерної графіки, мультиплікації, мультимедійної апаратури тощо). Ідеальні моделі та образи можуть також вербалізуватись за допомогою мовних конструкцій, переважно образних, метафоричних. На практичних заняттях метод моделювання може бути застосований щодо конкретної ситуації, можливої поведінки споживачів, пошуку причинно-наслідкових зв'язків у діяльності, прогнозування наслідків і навіть моделювання характеру навчальних дій викладача та студентів. Поведінкове моделювання ефективно за таких умов:

1) запропонована ситуація є привабливою для студентів і викликає їхню довіру та готовність дотримуватися запропонованої моделі поведінки; 2) ситуація демонструє бажану послідовність або правильну процедуру дій; 3) студенти бачать, що дотримання бажаної послідовності діяльності нагороджується (заощадження часу, страхування від помилок, вирішення проблем тощо). Таким чином, представлений метод поведінкового моделювання може покращити якість навчання шляхом сприяння належній поведінці у спосіб, типовий для майбутніх ситуацій професійної діяльності

PRES-формула

(від англ. **Position – Reason – Explanation or Example – Summary**);

PRES-формула (від англ. Position – Reason - Explanation or Example - Summary). Допоміжний метод навчання, спрямований на розвиток і закріплення навичок аргументування, обґрунтування й захисту власної позиції у дискусії, діалозі, під час ділових зустрічей. У цій формулі запрограмований алгоритм логічно послідовних дій: Позиція (думка) – обґрунтування – приклад – висновок (наслідок). Метод формує навички ефективної професійної комунікації, передусім вміння коротко виступити (1-2 хв.) з 4 речень, коли час на дискусію обмежений. Пропонуються типові моделі висловлювань: 1. Позиція (у чому полягає ваша точка зору) – я вважаю, що...

2. Обґрунтування – тому, що...; через те, що... 3. Приклад -- наприклад, ...
4. Наслідок – ось чому...

Проблемний (проблемно-пошуковий) метод;

Метод творчого пошуку (дослідження). Серед різних видів завдань, які пропонує викладач кожної дисципліни студентам, особливо важливе місце посідають завдання творчого характеру. Пропонуючи такі завдання студентам для роботи на семінарських і практичних заняттях або для самостійної роботи (з наданням достатнього часу на його виконання), викладач прагне посилити інтерес слухачів до свого предмета, глибше дослідити ті чи інші питання курсу, залучити їх до науково-дослідницької роботи. З позицій дидактики важливо

поступово переходити від простих завдань до більш складних. Метод цей є провідним у сучасному навчальному процесі, оскільки втілює найважливіший, індивідуально-творчий підхід у навчанні. Застосовуючи його, викладач допомагає студентові у виборі своєї освітньої траєкторії шляхом: 1) уточнення і формулювання мети, яку слід досягти; 2) переліку вмінь і навичок, якими оволодіє студент під час виконання завдань; 3) раціонального планування діяльності (навчальної, науково-дослідної та професійно-практичної); 4) консультування з питань найбільш ефективних прийомів і методів самостійного вивчення й аналізу матеріалу. Максимальне посилення мотивації до поглибленого самостійного здобуття студентами нових знань – надзвичайно важлива складова сучасного науковометодичного забезпечення навчального процесу, яка забезпечує особливу атмосферу творчості та інноваційного пошуку у вищому навчальному закладі.

публічний виступ;

Публічний виступ – це передача повідомлення, тому потрібно підготувати певний меседж, який спікер буде доносити до аудиторії та який покаже, для чого людині продукт чи ідея.

В основі класичної схеми ораторського мистецтва лежить 5 етапів:

Добір необхідного матеріалу, змісту публічного виступу;

Складання плану, розподіл зібраного матеріалу в необхідній логічній послідовності;

Словесне вираження, літературна обробка мови;

Завчання, запам'ятовування тексту;

Проголошення.

робота в малих групах;

Навчання у співробітництві (навчання в малих групах). Навчання у співробітництві спрямоване на формування навичок командної співпраці, конструктивної взаємодії з колегами, адекватного сприйняття дій інших та власної поведінки. Завдання для груп можуть бути однаковими (наприкінці

заняття учасники груп під керівництвом викладача порівнюють результати виконання завдання в різних групах, аналізують, оцінюють, визначають найкращий варіант), а можуть бути вибіркковими (кожна група обирає завдання за своїми інтересами). У межах групи розподіляються ролі: ведучого (фасилітатора), секретаря, хронометриста (слідкує за часом, визначеним для роботи) та ін. Чим менше часу є на виконання завдань, тим менше група. Пізніше ролі змінюють. Головну ідею навчання в співробітництві можна виразити такою тезою: вчитися разом, а не просто щось виконувати разом. Крім того, навчання у співробітництві спрямоване на: – формування певних навичок та вмінь; – засвоєння понять; – засвоєння академічних і професійних знань; – організацію проектної діяльності. Метод навчання в співробітництві в усіх його модифікаціях відповідає ідеології особистісно орієнтованого навчання. Метод «навчання в команді» базується на таких засадах: – «нагороду» команда (група) одержує одну на всіх у вигляді бальної оцінки (заохочення, почесного знаку тощо); – індивідуальна (персональна) відповідальність кожного члена групи: успіх або невдача всієї групи залежить від успіху або невдачі кожного її члена; – рівні можливості кожного студента в досягненні успіху: кожний студент приносить своїй команді бали, які він «заробляє» шляхом удосконалення власних попередніх результатів. Винагорода (заохочення) всієї команди і персональна відповідальність кожного члена команди є суттєвими складовими успішного формування умінь і навичок кожного студента в групі.

тренінги індивідуальні та групові (як окремих, так і комплексних навичок).

Тренінги (індивідуальні та групові). Мета тренінгу – забезпечити студента практичними знаннями, вміннями, навичками, необхідними для виконання конкретних завдань шляхом тренування (повторення й закріплення) певних дій. Якщо вивчення дисципліни в цілому забезпечує студента певною теоретичною і концептуальною системою, цілісним уявленням про систему понять тієї чи іншої галузі, внутрішні та зовнішні зв'язки між компонентами системи, то тренінг як доволі механістичний процес спрямований на вироблення більш-менш

одноманітних і передбачуваних схем професійної поведінки, автоматичного відтворення тих чи інших фахових дій. Для того, щоб тренінг був успішним, викладачеві-тренеру потрібно пам'ятати про прагматичну спрямованість такого методу навчання, адаптувати програму тренінгу до конкретних навчальних потреб з урахуванням індивідуальних особливостей учасників, виявляти самому активність, відкритість, гарну реакцію, професіоналізм та заохочувати учасників до самовдосконалення.

Окрім розглянутих методів, прийомів і форм роботи, у навчальному процесі вельми ефективними є також: дискусії із запрошенням фахівців; публічні виступи на задану тему (імпровізація); цільове спостереження за якимось процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або заданим параметрам (моніторинг); аналіз і діагностика ситуації; на їхній основі – **прогнозування; тлумачення (в усіх його різновидах) та коментування; оцінка (або самооцінка) дій учасників; аналіз помилок, колізій, казусів та ін**

Спільним для цих методів є те, що всі вони мають практичну спрямованість та дозволяють ставити перед студентами завдання, вирішення яких сприятиме формуванню у студентів відповідних компетентностей. Зокрема, на основі зазначених інтерактивних методів у студентів формується здатність збирати та аналізувати необхідну інформацію, виконувати розрахунки економічних та маркетингових показники, робити економічне обґрунтування певних управлінських проектів та здійснювати оцінювання рівня їх ризикованості; використовувати сучасні цифрові інформаційні технології; виявляти навички самостійної роботи та роботи в групі, проявляти гнучкість та стресостійкість. Різноманіття засобів та методів, які можуть використовуватися у навчальному процесі з метою підвищення його ефективності, у тому числі запровадження нових стандартів, виведення освітнього процесу на рівень відповідності сучасним вимогам, які висуваються учасниками навчального процесу, замовниками кадрів: підприємцями та підприємствами, державними та соціальними інституціями та іншими суб'єктами, - залишає безальтернативним

курс розвитку освітньої діяльності, зокрема університетської, у бік всебічного використання методів активного навчання та застосування інтерактивних технологій.

Таким чином, інтерактивне навчання є саме тим засобом, що сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, адже воно базується на широкому та комплексному використанні дидактичних та організаційно-управлінських засобів. Відповідно таке поєднання дозволяє не тільки забезпечувати високий рівень засвоєння матеріалу, але також підвищує практичноорієнтованість навчального процесу. Застосування подібного роду методів викладання дозволяє через впровадження одного із принципів ефективного надання освітніх послуг підвищувати конкурентоспроможність окремих спеціальностей та ЗВО в цілому. Адже нестандартні (інтерактивні) підходи до викладання в межах окремої дисципліни, ЗВО, країни в цілому стають одним із елементів комунікаційної політики освітньої установи як синтез PR та вірусного маркетингу, що не потребують додаткових капіталовкладень на формування медіа-бюджету, що в сучасних реаліях фінансування державних ЗВО є досить актуальним. Відповідно можна говорити про те, що використання інтерактивних технологій дозволяє досягти комплексного результату, що може проявитися у підвищенні практичних навичок студентів для конкретної фахової діяльності та посиленні готовності майбутніх спеціалістів до постійного професійного самовдосконалення.

Цифровізація освітнього процесу.

Цифровізація освіти – впровадження в освітній процес на всіх рівнях сучасних інформаційно- комунікаційних технологій з метою розвитку у молоді навичок XXI століття (в тому числі – аналізу достовірності отримуваної інформації, застосування критичного мислення), максимального використання в навчальних цілях .

Використання інформаційно-комунікативних технологій: комп'ютерне моделювання; мультимедійні та телекомунікаційні технології; комп'ютерне тестування; веб-конференції.

Онлайн-семінар або вебінар (англ. webinar — web seminar) — це сукупний термін для онлайн-конференцій, проведення онлайн-зустрічей чи презентацій через Інтернет в режимі реального часу.

Веб-конференція — служба Інтернету, яка дозволяє користувачу розміщувати свої повідомлення з певної тематики для перегляду і відповіді іншим користувачам Інтернету.

Веб конференція є ієрархічною структурою, кожний вузел якої, що отримав нове повідомлення, передає його всім вузлам, з якими він обмінюється новинами.

В обговоренні теми Веб-конференції може брати участь безліч людей, незалежно від того, де вони знаходяться фізично. Веб-конференція — це друга за поширеністю служба Інтернету, що надає офлайн послуги. Новини розділені за ієрархічно організованими тематичними групами, і ім'я кожної групи складається з імен підрівнів. Набір груп, визначених локальним сервером Веб-конференції, визначається адміністратором цього серверу і наявністю груп на інших серверах, з якими обмінюється новинами даний сервер.

Доступні засоби для організації веб-конференцій, онлайн нарад, вебінарів

- 1. Професійні платформи доступні на постійній основі для науково-педагогічного персоналу, співробітників та осіб які навчаються в Житомирській політехніці:**

Google Meet – <https://meet.google.com/>

Можливо приєднатись до конференції зі смартфонів (Android, Apple). Для смартфона необхідно встановити програму.

Зручно для організації нарад, спілкування із студентами.

Створити веб-конференцію можливо після входу з корпоративного акаунту.

- 1. Безкоштовно доступні**

Zoom <https://zoom.us/>

В безкоштовній версії до 100 учасників (одна конференція може тривати до 40 хвилин).

Можливо приєднатись до конференції зі смартфонів (Android, Apple). Для смартфона необхідно встановити програму.

Зручно для організації нарад, спілкування із студентами.

Створити веб-конференцію можливо після реєстрації на сайті програми.

Користувачам не обов'язково реєструватись у програмі, для підключення необхідно встановити спеціальну програму.

Є загальний чат та індивідуальні чати.

Є можливість показувати екран, або окремі програми, є можливість одночасно демонструвати декілька екранів.

Є можливість планування веб-конференції на визначений час.

Є можливість запису конференцій.

У адміністратора є можливості одночасно керувати аудіо та відео пристроями користувачів

Skype <https://www.skype.com/>

Працює на платформах Windows, Mac, Linux.

Можливо приєднатись до конференції зі смартфонів (Android, Apple). Для смартфона необхідно встановити програму.

Зручно для організації нарад, спілкування із студентами.

Створити веб-конференцію можливо після реєстрації на сайті програми.

Користувачам не обов'язково реєструватись у програмі, для підключення необхідно встановити спеціальну програму.

Є загальний чат та індивідуальні чати. Є можливість підготувати опитування.

Є можливість показувати екран, або окремі програми, є можливість одночасно демонструвати декілька екранів.

Є можливість планування веб-конференції на визначений час.

Є можливість запису конференцій.

!!! Skype Meet Now <https://www.skype.com/uk/free-conference-call/>

Відеонаради без реєстрацій і завантажень

Працює на платформах Windows, Mac, Linux.

Можливо приєднатись до конференції зі смартфонів (Android, Apple). Для смартфона необхідно встановити програму.

Зручно для організації нарад, спілкування із студентами.

Створити веб-конференцію можливо без реєстрації.

Користувачам не обов'язково реєструватись у програмі, для підключення не потрібно встановлювати програму.

Є загальний чат. Є можливість підготувати матеріали для загрузки.

Є можливість розмиття фону, щоб у кадр не потрапило нічого зайвого.

Є можливість показувати екран, або окремі програми.

Є можливість планування веб-конференції на визначений час.

Є можливість запису конференцій. Записи зберігаються до 30 днів.

<http://multycourse.com.ua/ua/page/19/69#2>

https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/media/attachments/2020/03/20/saher_4_2018.pdf

[pdf](#)

<https://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf>

https://nmv.zsmu.edu.ua/upload/doc_nmvpk/sman_interaktyvni_metody_navc

[h_u_vyshchii_shkoli.pdf](#)

[https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/58188f3c-7f75-4b4f-](https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/58188f3c-7f75-4b4f-b4ee-2df434c3d3cf/content)

[b4ee-2df434c3d3cf/content](#)

https://nmv.zsmu.edu.ua/upload/doc_nmvpk/sman_interaktyvni_metody_navc

[h_u_vyshchii_shkoli.pdf](#)